

Ігрова діяльність футболістів 19-20-річного віку в професійних командах 2-ої ліги чемпіонату України з футболу

Балан Б.А., Свириденко А.В.

Національний університет фізичного виховання і спорту України

Анотації:

Даними для дослідження слугували нормативно-правові документи Федерації футболу України та професійних команд (заявочні листи та протоколи матчів 2-ої ліги чемпіонату України з футболу). У дослідженні довелося долучатися до побудови статистичних групувань, що дозволило проаналізувати у динаміці ігрову діяльність футболістів 19-20-річного віку на етапі підготовки до високих досягнень. Оцінено вплив змагальних навантажень на організм спортсменів даного віку. Встановлено участь атлетів в складах професійних команд 2-ої ліги чемпіонату України з футболу.

Балан Б.А., Свириденко А.В. Игровая деятельность футболистов 19-20-летнего возраста в профессиональных командах 2-ой лиги чемпионата Украины по футболу. Данными для исследования служили нормативно-правовые документы Федерации футбола Украины и профессиональных команд (заявочные листы и протоколы матчей 2-й лиги чемпионата Украины по футболу). В исследовании пришлось прибегать к построению статистических группирований, что позволило проанализировать в динамике игровую деятельность футболистов 19-20-летнего возраста на этапе подготовки к высоким достижениям. Оценено влияние соревновательных нагрузок на организм спортсменов данного возраста. Установлено участие атлетов 19-20-летнего возраста в составах профессиональных команд 2-й лиги чемпионата Украины по футболу.

Balan B.A., Sviridenko A.V. Playing activity of footballers of 19-20-years-old age in the professional commands of 2-d championship of Ukraine of a football. Data the normatively-legal documents of Federation of football of Ukraine and professional commands (request folias and protocols of matches of 2d championship of Ukraine are from football) served as for research. In research it was attached the construction of the statistical grouping what allowed to analyse in a dynamics playing activity of footballers of 19-20-years-old age on the stage of preparation to the high achievements. Influence of the contention loading is appraised on the organism of sportsmen of this age. Participating of athletes of 19-20-years-old age is set in compositions of professional commands of 2d championship of Ukraine of football.

Ключові слова:

підготовка футболістів, змагальні навантаження, професійні команди.

підготовка футболистов, соревновательные нагрузки, профессиональные команды.

preparation of footballers, competitions loadings, professional teams.

Вступ

Сучасні тенденції розвитку футболу передбачають значні фізичні, нервово-психічні та емоційні навантаження, які висувають високі вимоги до всіх систем організму футболістів. Підвищення функціонального стану спортсменів вирішується шляхом індивідуалізації та оптимізації тренувального процесу і змагальної діяльності футболістів. Особливе значення це має при підготовці футболістів 19-20 років [13]. Тому що, саме в 19-20-річному зникає понад 50% діючих спортсменів [2, 5]. Пояснити цю тенденцію можна тільки тренувальним процесом, який повинен бути повністю спеціальним. Проте питання удосконалення змісту і структури тренувальних навантажень та змагальної діяльності талановитих футболістів при переході до команди майстрів не повинне породжувати форсовану підготовку та приводити до передчасного вичерпання функціональних і психологічних резервів спортсменів.

Незважаючи на досить велику кількість наукових досліджень в області футболу, виконаних О.П. Базилевичем (1989), М.М. Шестаковим (1992), А.П. Золотарьовим (1997), Г.С. Лалаковим (1998), А. Шамардіним (2000), В.А. Бліновим (2001), С.В. Дугіним (2003) і багатьма іншими, питання вдосконалення змагальних навантажень відповідно індивідуальним можливостям спортсменів 19-20 років залишається актуальним.

Тому, ця проблема має важливе теоретичне та практичне значення для підготовки повноцінного резерву в українському футболі.

Робота виконана за планом НДР Національного університету фізичного виховання і спорту України.

Мета, завдання роботи, матеріал і методи.

Мета роботи – провести теоретичний аналіз змагальної діяльності футболістів 19-20-річного віку в професійних командах 2-ої ліги чемпіонату України з футболу.

Методи дослідження. У ході виконання роботи були застосовані такі методи дослідження:

- теоретичний аналіз сучасної науково-методичної літератури з проблеми, що вивчаємо;
- педагогічне спостереження;
- аналізу нормативно-правових документів;
- метод статистичної обробки отриманих даних.

Результати дослідження.

Змагальні навантаження в футболі знаходяться в нерозривному зв'язку з розвитком загальних закономірностей становлення теоретико-методичних основ спортивного тренування, які сформульовані В. М. Платоновим. Аналіз ігрової діяльності провідних футбольних команд України і окремих гравців 19-20-річного віку говорить про те, що ефективність їх поведінки в ході гри базується на високому рівні спеціальної працездатності, обумовленим станом дихальної системи, енергозабезпечення і нервово-м'язового апарату [8, 9, 12].

Один із головних напрямків подальшого вдосконалення управління підготовкою футболістів 19-20-річного віку необхідно пов'язувати з оптимізацією технології планування та контролю змагальних навантажень. Функціональну підготовку футболістів на етапі підготовки до високих досягнень потрібно розглядати як важливий елемент комплексного підходу щодо вдосконалення спортивно-технічної майстерності гравців даного віку. В зв'язку з цим система контролю за спеціальною фізичною підготовкою може розглядатися як одна із складових технології управління підготовкою футболістів 19-20-річного віку на етапі переходу до професійних команд, а її подальше вдосконалення потрібно пов'язувати з глибоким вивченням біологічних закономірностей вікового розвитку людини і особливостей протікання адаптаційних перебудов організму в умовах специфічних тренувальних і змагальних навантажень [10].

У футболістів 19-20-річного віку спостерігається високий рівень витривалості і працездатності дихальної мускулатури, продовжується посилений розвиток грудної клітини, помітно збільшується анаеробна продуктивність. Станова сила наближається до сили 25-30 річних, життєва ємкість легенів досягає 4000 мл. У цьому віці показники ЧСС складають 60-65 ударів в хвилину і практично не відрізняються від ЧСС дорослих. Робота над розвитком відповідних якостей може виявитися ефективною лише в разі збігу у часі цілеспрямованого напруженого тренування з піком вікового розвитку певної якості [5, 7, 11].

В результаті проведеного нами дослідження (аналізу нормативно-правових документів професійних команд 2-ої ліги чемпіонату України з футболу) з метою визначити участь футболістів 19-20-річного віку в складах професійних команд 2-ої ліги чемпіонату України з футболу та дати об'єктивну оцінку впливу змагальних навантажень на організм футболістів даного віку були отримані наступні дані.

В результаті аналізу заявочних листів та протоколів матчів стосовно ігрової діяльності футболістів 19-20-річного віку в сезоні 2005-06 р.р. були отримані наступні дані: заявлено юнаків – 417 чол., грали в матчі більше 45 хв. – 208 чол., грали в матчі менше 45 хв. – 75 чол., не грали взагалі – 134 чоловіки.

Проаналізувавши заявочні листи та протоколи матчів стосовно ігрової діяльності футболістів 19-20-річного віку в сезоні 2006-07 р.р. були отримані такі результати: заявлено юнаків – 514 чол., грали в матчі більше 45 хв. – 292 чол., грали в матчі менше 45 хв. – 143 чол., не грали взагалі – 79 чоловік. В результаті аналізу заявочних листів та протоколів матчів стосовно ігрової діяльності футболістів 19-20-річного віку в сезоні 2007-08 р.р. були отримані наступні дані: заявлено юнаків – 625 чол., грали в матчі більше 45 хв. – 384 чол., грали в матчі менше 45 хв. – 153 чол., не грали взагалі – 88 чоловік. В сезоні 2008-09 р.р. було заявлено юнаків 19-20-річного віку – 551 чол., з яких грали в матчі більше 45 хв. – 347 чол., грали в матчі менше 45 хв. – 128 чол., не грали взагалі – 76 чоловік. В сезоні 2009-10 р.р. було заявлено юнаків 19-20-річного віку – 434 чол., з яких грали в матчі більше 45 хв. – 206 чол., грали в матчі менше 45 хв. – 141 чол., не грали взагалі – 87 чоловік. Визначено динаміку участі футболістів 19-20-річного віку в складах професійних команд 2-ої ліги чемпіонату України з футболу в сезонах 2005-06 – 2009-10 р.р. (Рис. 1).

Проаналізувавши змагальну діяльність футболістів 19-20-річного віку стало можливим виділити проблеми, що, в тій чи іншій мірі, обумовили вищезазначений стан підготовленості спортсменів на етапі підготовки до високих досягнень:

1. Низький рівень індивідуальної техніко-тактичної майстерності футболістів. Дана проблема є наслідком значної спрямованості навчально-тренувального процесу у дитячо-юнацьких футбольних командах на фізичній підготовці з використанням відповідних засобів та методів тренування [3, 4]. Негативний вплив даного аспекту, в контексті підготовки юних футболістів до діяльності у професійних клубах, полягає у засобах, що використовуються для досягнення мети

(залікові місця у різноманітних першостях, турнірах, здобуття кубків на змаганнях), які охоплюють практично усі складові підготовчого процесу, починаючи з відбору дітей на початкових етапах підготовки. Перебуваючи у залежності від спортивних результатів команди, тренери дитячо-юнацьких футбольних командах обирають таку спрямованість навчально-тренувального процесу а також модель змагальної діяльності, які цей результат здатні забезпечити. Як показує практика, найбільш короткий шлях до перемог, у даному випадку, є пріоритетність фізичних якостей та антропометричних даних юних футболістів як в процесі комплектування навчальних груп, так і при тактичній побудові ігрової діяльності, що, здебільшого, ґрунтується на використанні довгих передач та постійній боротьбі гравців фактично без м'яча [3, 5].

Менеджер футбольної академії «Ліверпуля» Френк Скеллі розповідає: «Не тільки в «Ліверпулі», але й у всіх академіях клубів Прем'єр-ліги дітям до шістнадцяти років заборонено грати в регулярних турнірах, де є таблиці та розподіл місць. Робота на результат може психологічно зламати юнака, якому в даному віці потрібно розвивати індивідуальні якості. Вихованцям дозволено законом країни грати тільки в товариських матчах з іншими академіями, при чому їх кількість за сезон не повинно перевищувати 30» (табл. 1).

2. Організація змагань на етапі підготовки до високих досягнень.

Як показують результати дослідження, існуюча система проведення змагань серед професійних команд не враховує вікові психофізіологічні особливості більшої кількості футболістів 19-20-річного віку. За винятком чемпіонату України з футболу серед дублюючих команд клубів Прем'єр-ліги, де грають футболісти віком до 21 років [4, 6]. Таким чином, вже на етапі переходу до команди майстрів, внаслідок об'єктивної не спроможності молодого талановитого футболіста виконувати достатній об'єм фізичних навантажень в процесі ігор, створюються не сприятливі умови для вищезазначеного пріоритету розвитку фізичних даних.

Раптовий злет на етапі переходу футболіста в професійну команду буває. Відомий український футболіст Дмитро Чигиринський розпочав грати за основний склад ФК «Шахтар» (м. Донецьк) в 19 років. В недовзі став капітаном команди, володарем кубку України та чемпіоном країни, а вже у 22-річному віці – переможцем Кубку УЕФА та приймав участь в фінальному матчі Суперкубку УЕФА.

Але, в більшості випадків, успіх може принести лише тренувальна робота, в якій дотримуються основні закономірності процесу і враховуються індивідуальні особливості гравця [1, 4, 7]. Тренувальні та змагальні навантаження на етапі переходу до професійної команди постійно збільшуються, а це, природно, веде до психічних перенапружень. Саме тут формується відношення до занять як до складної праці з її щоденними навантаженнями і вимогами.

Висновок.

Специфічні особливості організації учбово-тренувального процесу і змагальної діяльності футболістів на етапі переходу до професійних команд 2-ої

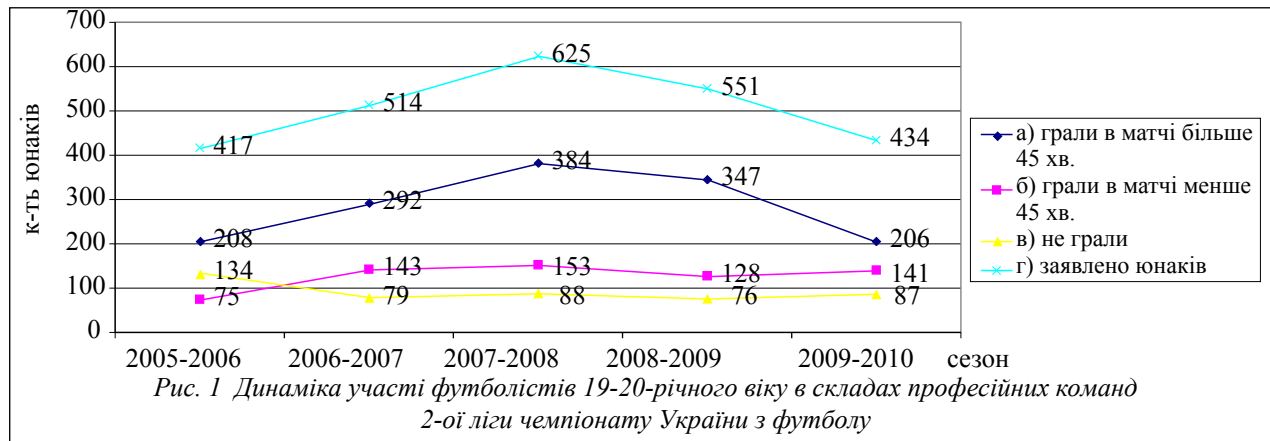

Рис. 1 Динаміка участі футболістів 19-20-річного віку в складах професійних команд 2-ої ліги чемпіонату України з футболу

Таблиця 1

Характерні риси підготовки футболістів в Англії та Україні

Головні ознаки підготовчого процесу	«Ліверпуль» (Англія)	«Шахтар» (Україна)
Система змагань	Юнакам до 16 років заборонено грати в регулярних турнірах, де є таблиці та розподіл місць. Дозволено грати в товариських матчах з іншими академіями (не більше 30 на рік).	Юнаки беруть участь в офіційних іграх та регулярних турнірах, де є таблиці та розподіл місць. В 16 річному віці їх кількість становить понад 50 матчів на рік.
Девіз (філософія клубу)	«Вчити важливіше, ніж перемагати». В процесі відбору пріоритетом є технічні можливості гравців, їх координаційні здібності	«Той хто відмовляється стати найкращим перестає бути хорошим»
Кількість вихованців, що потрапили до складу 1-ї або 2-ї команд	3 26 футболістів, що входять до складу першої команди 16 гравців є вихованцями клубної школи	3 26 футболістів, що входять до складу першої команди 3 гравці є вихованцями клубної школи

ліги являють собою досить складний досліджувальний об'єкт. Ця обставина вимагає обережно підходити до формування висновків і рекомендацій в області подальшого вдосконалення як методології відбору, керівництва, так і практичних аспектів реалізації її положень в процесі підготовки футболістів даного віку.

Проте, інтенсифікація футболу, і як наслідок ігрової діяльності 19-20-річних гравців у професійних командах 2-ої ліги чемпіонату України з футболу, пов'язана з підвищеними вимогами до основних систем організму спортсменів, вимагає використання засобів, методів, величин тренувального впливу адекватних віковим особливостям та рівню спортивної кваліфікації атлетів.

Існуюча система проведення змагань серед професійних команд 2-ої ліги чемпіонату України з футболу не враховує вікові психофізіологічні особливості більшої кількості футболістів 19-20-річного віку. Таким чином, вже на етапі переходу до команди майстрів, внаслідок об'єктивної не спроможності молодого талановитого футболіста виконувати достатній об'єм фізичних навантажень в процесі ігор, створюються не сприятливі умови для вищезазначеного пріоритету розвитку фізичних даних.

Подальші дослідження будуть спрямовані на вивчення психологічних якостей футболістів на етапі підготовки до високих досягнень в залежності від ігрового амплуа.

Література:

- Бойченко С.В. Індивідуалізація учебно-тренувального процесу футболістів на основі педагогічного контролю / С.В. Бойченко // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2004. – № 20. – С. 86-91.
- Воронова В.І. Психологія спорту / В.І. Воронова. – К.: Олімпійська література, 2007. – 298 с.
- Выжигин В.А. Динамика послеигрового восстановления футболистов различного игрового амплуа / В.А. Выжигин, Г.А. Лисенчук. – М.: ЗАО «Спортакадемпресс», 1999. – № 3. – С. 7-9.
- Галинский В. Валерий Лобановский. Четыре жизни в футболе / В. Галинский. – Киев: Компьютерпресс, 2002. – 336 с.: ил.
- Годик М.А. Физическая подготовка футболистов / М.А. Годик. – М.: Терра-Спорт, Олимпия Пресс, 2006. – 272 с.
- Джус О.Н. Индивидуальная тренировка футболистов / О.Н. Джус. – К.: ФФУ, 2004.
- Дулібський А.В. Спортивний відбір у футболі / А.В. Дулібський, А.Г. Ященко, В.В. Ніколаєнко. – К.: ФФУ, 2003. – 135 с.
- Искусство подготовки высококлассных футболистов: научнометод. пособие / ред. Н.М. Люкшинов. – 2-е изд., испр., доп. – М.: Сов. спорт, 2006. – 432 с.
- Кампл Орест. Тремографія, як метод визначення функціонального стану нервово-м'язової системи футболістів / Орест Кампл // Теорія і методика фізичного виховання і спорту. – 2000. – № 2.
- Ланда Б.Х. Методика комплексной оценки физического развития и физической подготовленности / Б.Х. Ланда. – М.: Советский спорт, 2005. – 185 с.
- Лисенчук Г.А. Управление подготовкой футболистов / Г.А. Лисенчук. – К.: Олімпійська література, 2003.
- Орджоникидзе З.Г. Физиология футбола. Олимпия-человек / З.Г. Орджоникидзе, В.И. Павлов. – Москва, 2008.
- Платонов В.Н. Система подготовки спортсмена в олимпийском спорте. Общая теория и ее практические приложения / В.Н. Платонов. – Киев: Олимп. лит., 2004. – 584 с.
- Планирование учебно-тренировочного процесса футболистов. – К.: ФФУ. Центр Лицензирования, 2008. – 104с.

Надійшла до редакції 07.06.2011 р.
Балан Богдан Анатолієвич
Свириденко Андрей Вікторович
bba_1984@ukr.net